

דף מד.

עין משפט א.

או"ח סימן ריב סעיף א

א. כל שהוא עיקר ועמו טפל העיקר פוטר את הטפל^י בין מברכה שלפניה בין משלאחריה^ז, ולא רק אם העיקר מעורב עם הטפל אלא אפי' כל אחד לבדו.

ב. אפי' פת שהוא חשוב מכל אם הוא טפל כגון שאכל דג מלוח ופת עמו כדי שלא יזיק אותו בגרונו מברך על הדג ופוטר הפת^ח כיון שהיא טפלה.

הגה: י"א דאם הטפל חביב עליו מברך עליו^ט ואח"כ מברך על העיקר.

הגה: מה שמברך על העיקר ופוטר הטפל היינו כשאוכלם ביחד או שאוכל העיקר מתחלה^י, אבל אם אוכל הטפל תחלה מברך על הטפל תחלה^כ.

ו. ברכות מ"ד. וכל שהוא הרוב הוא העיקר כמ"ש בסי' ר"ח סעיף יו"ד, וכל שיש בו מחמשת מיני דגן הם עיקר והוא שיהיה בהם ממש ולא שעשאו רך מאוד. ועיין בכה"ח אות א'.

ומה שמברך על העיקר ופוטר את הטפל היינו בהיה בדעתו בשעת הברכה לאכול גם מין הטפל וכיון לפטור אותו, אבל בלא היה דעתו לאכול מן הטפל בשעת הברכה ואח"כ נמלך לאכול ממנו מברך עליו, שם אות ב', ועיין בסי' רי"א באות ט"ז מש"כ שם.

ז. אם אכל פחות מכשיעור מהעיקר, ומהטפל אכל כשיעור מברך ברכה אחרונה הראויה שהיא בורא נפשות.

ח. ואם אכל שיעור בפת כדי שביעה מברך ברכת המזון, כה"ח אות ג'.

ואם אוכל עיקר הפת וכדי ללפת אוכל גם מלוח ודאי שמברך על הפת שהיא עיקר.

ט. ומשום ספק ברכות יש לברך רק על העיקר, א"ר, כה"ח אות ה'.

י. גם כשאוכל פת למתק דבר החריף נוטל ידיו בלי ברכה, כה"ח אות ט'.

י. היינו במקום אחד, אבל בשינה מקום לא נפטר. אא"כ הוא טפל לדבר הטעון ברכה במקומו. ועיין בכה"ח אות י"ג.

כ. ופי' היא פת מברך עליה רק שהכל כיון שהיא טפלה, זו דעת הרמ"א כתה"ד, אבל לדעת מר"ן לא השתנתה ברכתו גם אם הוא טפל ומברך עליו המוציא, וע"כ לצאת מן הספק ישתה תחלה מהעיקר ויברך עליו שהכל, כ"כ בכה"ח אות י"א. וגם להרמ"א אם הטפל חביב עליו צריך לברך עליו ברכה הראויה כשמקדימו, ט"ז ס"ק ד'.

עין משפט ב.ג.

א"ח סימן רח סעיף א ב

א. על חמשת המינים שהם: גפן, תאנה, רימון, זית, ותמרה, מברך לאחריהם ברכה מעין שלש^ל.

ב. חמשת מיני דגן^מ ששלקן^ב או כתשן ועשה מהם תבשיל או דייסא אפי' עירב עמהם דבש הרבה יותר מהם^ב או מינים אחרים הרבה יותר מהם מברך עליהם מיני מזונות ולבסוף על המחיה^ע, אבל אם לא נתן הדגן בתבשיל אלא להקפות התבשיל או לדבוקן^פ הרי זה בטל לתבשיל.

עין משפט ד.

א"ח סימן רח סעיף י

י. בברכת מעין שלש^ז של פירות חו"ל חותם בה על הארץ ועל

- ל. שמתוך חשיבותן שנשתבחה בהם א"י קבעו להם ברכה בפני עצמן, טור. ותמרה היינו דבש האמור בתורה. אכל שיעור ברכה אחרונה והקיא או אינו מברך ברכה אחרונה דלא גרע מנתעכל המזון דאינו מברך, כה"ח אות ג'.
- מ. שהם חטין ושעורין וכוסמין ושכולת שועל ושיפון שהם ג"כ חשובים שנשתבחה בהם א"י ועוד כי עליהם יחיה האדם, ואם עשה מהם פת מברך עליהם המוציא. סופגנין הנעשים בפסח ממצה כתושה מברכים עליהם בורא מיני מזונות.
- נ. וצריך לומר ששלקם עד שנתמעך אבל אם נשאר שלמים מברך עליהם אדמה, כה"ח אות ו'.
- ס. דבחמשת המינים שחשובים לא הולכים אחר הרוב, אלא אם נותנים אותם למאכל, משא"כ בשאר דברים שהולכים אחר הרוב, ועיין בכה"ח אות ח'.
- ע. והוא שיש כזית דגן בכדי אכילת פרס, וגם אכל פרס ואם לאו יברך רק בורא נפשות.
- פ. אבל אם בא רק לדבוקן אפי' הרוב הוא קמח מברך על הדבר השני, ויש חולקים, ולצאת הספק בכה"ג עדיף לאוכלו בתוך הסעודה, כה"ח אות י"ב, ועיין באות ח' שאח"כ.
- צ. עיין בכה"ח אות נ"ז נוסח הברכה והגירסאות והסיק לחתום על המחיה בלבד ולא יאמר ועל הכלכלה וסיים דכך משמע מדברי מר"ן בסעיף י"ב. ושם שיש לומר כי אתה ה' טוב ומטיב לכל ונודה לך על הארץ ועל המחיה, ובשל פרי הארץ יאמר ועל הפירות, ובשל יין יאמר על הארץ ועל פרי הגפן כדי שיהיה מעין החתימה סמוך לחתימה. גם יש לומר ונברך עליה בקדושה ובטהרה. ובפירות א"י חותם על הארץ ועל פרותיה, וכ"כ בברכי יוסף אות יו"ד. ובמקומות בארץ ישראל שהם מכיבוש ראשון מחלוקת אם יאמר ועל פרותיה, ועיין בכה"ח אות נ"ט.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הפירות, ובשל א"י חותם בה ועל פירותיה.

דף מד :

עין משפט א.

או"ח סימן רד מעיפים א ז

א. על דבר שאין גידולו מן הארץ ק כמו בשר בהמה חיה ועוף דגים או ביצים וחלב וגבינה ר מברך שהכל.

א. ב. על הפת שנתעפשה, ותבשיל שנשתנה צורתו ונתקלקל ש, ותמרים שבישולם ושרפם החום ויכשו ת, ועל חגבים טהורים א ועל המלח, ומי מלח ב, ועל המרק ג ועל כמהין שנמצאים תחת הקרקע ומתהוין משומן הארץ, ועל הפטריות ד ועל הרך שניתוסף בענפי הדקל ובשנה הראשונה הוא רך וראוי לאכילה ה, ועל לולבי גפנים, ועל שקדים

וה"ה אם הביאו צמוקים מחו"ל ועשו בהם יין בארץ יברך ועל פרי הגפן ולא על פרי גפנה, שם.

וה"ה אם הוא בחו"ל ויש ספק אם הפירות מא"י הגם שצריך לעשרם מספק מ"מ לא יברך כי אם על הפירות, וה"ה אם הוא בארץ ויש לו ספק בפירות שאוכל יחתום ועל הפירות, כה"ח אות ס"א-ס"ב.

ק. ברכות מ' משנה וברייתא. האוכל חלמון ביצה לצחצח קולו יברך כיון שזה מזונו אף שאינו נהנה בטעם אכילתו, ושיעורו לענין ברכה אחרונה בכזית כדין אוכל, אבל בחלבון יש להסתפק אם דינו כאוכל או כשתייה, כה"ח אות א'.

ר. אם בירך על הגבינה או על החלב אדמה בדיעבד יצא כיון שהם גידולי גידוליה של הקרקע, וכן אם בירך מיני מזונות על כל דבר יצא דבלשון תורה הכל נקרא מזון חוץ ממים ומלח, כה"ח אות ב'.

ש. היינו נתקלקל קצת אבל הרבה אין מברכין עליו דלא ראוי לאכילה, ב"י, וט"ז בס"ק ב'.

ת. ה"ה אם נפלו מן האילן לפני בישולן, מ"א ס"ק ב'.

א. מרש"י ברכות מ' ע"ב, והוא הגובאי.

ב. היינו שנתנו בו הרבה מים וראוי לאכילה.

ג. היינו מרק של בשר, אבל מרק של פירות הדבר במחלוקת כמ"ש בס"י ר"ב סעיף יו"ד, כה"ח אות ז', ועיין בכה"ח שם אות ע"ג.

ד. וצריך להזהר אם יש בהם תולעים, כה"ח אות ח'.

ה. כיון שעיקר נטיעת הדקל אינו אלא לתמרים, לכן על הרך של הדקל מברך שהכל.

מתוקים שאוכלים אותם כשהם רכים בקליפתן^ו, ועל תבואה שלא הביאה שליש^ז, ועל דלעת חיה^ח, ועל קמח של חטים או שעורים אפי' קלוי, ועל שכר תמרים או שעורים, וכן על מי שעורים^ט שמבשלים לחולה, ועל עשבים שבמדבר שאינם נזרעים^י, ועל כמון וכסבור שעשויים להטעים המאכל ולא לאוכלם, ועל החומץ, שעירבו במים עד שראוי לשתיה על כולם מברך שהכל נהיה בדברו^{יא}.

י. ח. השותה מים לצמאו מברך שהכל^ל, ולאחריו בורא נפשות^מ, אבל אם שתה מים להעביר החריפות או צריבה שיש לו אינו מברך עליו לא בתחלה ולא בסוף^נ.

ו. וכיון שלא נוטעים אותם בשביל קליפה זו אלא בשביל הפרי ברכתם שהכל. כה"ח אות י"א.

ז. וה"ה כל פרי האדמה שלא נגמר בישולו ברכתו שהכל, מ"א ס"ק ז', אבל בפרי העץ חשוב מיד בהוצאת הפרי ומברכים עליו פרי העץ אם אינו מר ונאכל בשעת הדחק, כה"ח אות י"ב.

ח. אבל על מבושלת מברך אדמה, כמ"ש בסי' ר"ה.

ט. וְאִם עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עֵבֶה וּסְמִיךְ בְּרִכְתּוֹ מְזוּנוֹת, אבל כשעושהו רך כמו מים ברכתו שהכל, כה"ח אות ט"ז.

י. ולדעת האר"י ז"ל יש לברך עליהם אדמה, כה"ח אות ט"ב.

יא. היו"ד של נהיה עם קמץ ולא עם סגול, כה"ח אות כ"א.

ל. וְאִם בִּירֵךְ בּוֹרָא נַפְשׁוֹת יֵצֵא גַם יְדֵי בְרָכָה אַחֲרוֹנָה וְאִין לְבָרֵךְ עֲלֵיו יוֹתֵר גַּם בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, ברכי יוסף אות ג'. ועיין בכה"ח אות ל"ז, שבכה"ג טוב שיהרהר ברכה שלפניה ושלאחריה.

ועיין בספר הליקוטים פ' עקב דף ק"ז ע"ד פי' הברכות אלו ועיין בכה"ח אות ל"ח פי' הברכה לפי האר"י ז"ל.

מ. וְאִם הִטִּיל מִים לִפְנֵי שְׂבִירֵךְ בּוֹרָא נַפְשׁוֹת רְבוֹת יְטוּל יְדָיו וַיְבָרֵךְ אֲשֶׁר יֵצֵר, ואח"כ יברך בורא נפשות, כה"ח אות ט"ל. ובענין קפה בהמתין שיתקרר ושתה כדי רביעית כתב הפר"ח דאין לברך עליה בורא נפשות כיון שהדרך לשתות אותו חם, וכן המנהג ועיין בכה"ח אות מ' ועל כן גם אם השאיר הקפה עד שמתקרר ושותה ממנו רביעית אין לברך בורא נפשות, ואם אפשר יש לפוטרו בדבר אחר ואם לאו יהרהר הברכה, אבל בתה אם מניחו להתקרר ושותה ממנו רביעית כדי לרוות צמאונו בכך יברך בורא נפשות, כה"ח שם. וצ"ל דבקפה אין הדרך לקרר ולשתות אותו לצמאו.

נ. וְאִם כִּיּוֹן שְׂאִינוֹ נִהְנֶה מִן הַמַּיִם, אבל בשותה משקה הטעים לחיך חייב לברך גם בשותה להעביר הצריבה וכדומה, כה"ח אות מ"ה, וי"א לברך בסוף וע"כ טוב לפוטרו במשקה אחר או יהרהר הברכה האחרונה בלבו.

א"ח סימן רז סעיף א

א. פירות האילן חוץ מחמשת המינים ^ב וכל פירות האדמה וירקות, וכל דבר שאין גידולו מן הארץ ברכה אחרונה שלהם נפשות, ואם אכל מכל המינים האלו מברך לאחר כולם ברכה אחת נפשות ^ע וחותרם בה ברוך חי העולמים בלי שם ומלכות.

עין משפט ג.ה. א"ח סימן רמז סעיף א

א. אסור ליהנות מריח טוב עד שיברך קודם שיריח ^ב, ולאחריו א"צ לברך כלום ^ז.

ס. אם אכל תפוחים וכיוצ"ב ובירך בכרכה אחרונה על העץ יצא וראייה מסי' ר"ח סעיף י"ג דאם אכל משבעת המינים וגם מתפוחים א"צ לברך נפשות, דוברכת מעין שלש פוטר, כה"ח אות א'.

ע. וה"ה אם אכל ושתה, היינו שאכל כזית ושתה רביעית אבל אכל פחות מכזית ושתה פחות מרביעית אינם מצטרפים לברכת בורא נפשות, כה"ח אות ו'.

פ. ברכות מ"ג ע"ב. שנאמר "כל הנשמה תהלל יה" וזה הריח. הביאו לפניו יין ושמן טוב להריח מברך על היין תחלה דברכת ההנאה קודמת, טור סוף סי' רי"ב.

ו. אם מסופק אם יש בעשב ריח טוב מותר להריח קודם הברכה, וה"ה אם מסופק בעצמו אם יכול הוא להריח מותר קודם לנסות ואח"כ לברך, כה"ח אות ג', בן איש חי פ' ואתחנן אות ב'. אסור להריח בבשמים של הקדש ואף את"ל שאין בו מעילה יש בזה איסור, שם אות ד' מרדב"ז.

ז. מותר להריח בפרחי האילנות של ערלה אע"פ שיש בהם עיקר הפרי, אבל אסור להריח בפרי אם גדל קצת כיון שהוא ערלה, מרדב"ז סי' מ"ד. דבר שאסור באכילה ולא בהנאה מותר להריח בו אפי' לכתחלה ויש אוסרים, כה"ח אות ו'.

ח. הדס שנתלש בשבת או ביו"ט מותר להריח בהם בלי שיטלטלם, ובשו"ע בסי' של"ו סעיף י"ד פסק דגם במחובר מותר להריח בהדס בשבת מבלי שיגע בו, ע"ש.

צ. דאחרי הריח נגמרה ההנאה והוי כנתעכל המזון, וגם לא שייך בו שביעה, ואם לא בירך בשעה שמריח אין לו לברך אח"כ, כה"ח אות י', ואין לברך עליהם שהחיינו, שם אות י"א.

עין משפט ו ז

או"ח סימן רד סעיף ז

ח. השותה מים לצמאו מברך שהכל ק, ולאחריו בורא נפשות ר, אבל אם שתה מים להעביר החריפות או צריכה שיש לו אינו מברך עליו לא בתחלה ולא בסוף ש.

ק. ואם בירך בורא נפשות יצא גם ידי ברכה אחרונה ואין לברך עליו יותר גם ברכה אחרונה, ברכי יוסף אות ג'. ועיין בכה"ח אות ל"ז, שבכה"ג טוב שיהרהר ברכה שלפניה ושל אחריה.

ועיין בספר הליקוטים פ' עקב דף ק"ז ע"ד פ"י הברכות אלו ועיין בכה"ח אות ל"ח פ"י הברכה לפי האר"י ז"ל.

ר. אם הטיל מים לפני שבירך בורא נפשות רבות יטול ידיו ויברך אשר יצר, ואח"כ יברך בורא נפשות, כה"ח אות ט"ל. ובענין קפה בהמתין שיתקרר ושתה כדי רביעית כתב הפר"ח דאין לברך עליה בורא נפשות כיון שהדרך לשתות אותו חם, וכן המנהג ועיין בכה"ח אות מ' ועל כן גם אם השאיר הקפה עד שמתקרר ושותה ממנו רביעית אין לברך בורא נפשות, ואם אפשר יש לפוטרו בדבר אחר ואם לאו יהרהר הברכה, אבל בתה אם מניחו להתקרר ושותה ממנו רביעית כדי לרוות צמאונו בכך יברך בורא נפשות, כה"ח שם. וצ"ל דבקפה אין הדרך לקרר ולשתות אותו לצמאו.

ש. כיון שאינו נהנה מן המים, אבל בשותה משקה הטעים לחיך חייב לברך גם בשותה להעביר הצריכה וכדומה, כה"ח אות מ"ה, וי"א לברך בסוף וע"כ טוב לפוטרו במשקה אחר או יהרהר הברכה האחרונה בלבו.